

(၃) သောဘနစေတသိက် ၂၅-ပါး

အပြစ်မရှိ၊ တင့်တယ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တင့်တယ် ကောင်းမွန်သော သောဘနစိတ်တို့၌သာ ထိုက်သင့်သလို ယှဉ်ကြသောကြောင့်လည်းကောင်း သောဘနစေတသိက်-မည်၏ ။

(က) သောဘန သာဓာရဏ စေတသိက် ၁၉-ပါး

အလုံးစုံသော သောဘနစိတ် (၅၉-ပါး/၉၁-ပါး)၌ ယှဉ်နိုင်၊ ဆက်ဆံနိုင်သောကြောင့် သောဘနသာဓာရဏ စေတသိက်-မည်၏ ။

- (၁) သဒ္ဓါ = ရတနာသုံးပါး၊ ကံ၊ကံ၏အကျိုး စသည်ကို ကြည်ညိုလေးမြတ်-ယုံကြည်တတ်သော သဘော၊
- (၂) သတိ = ဘုရား၊ တရား စသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုအာရုံကို အောက်မေ့-အမှတ်ရခြင်း (မမေ့ မလျော့ခြင်း)သဘော၊
- (၃) ဟိရိ = မကောင်းမှု ဒုစရိုက်များ ပြုလုပ်ရမည်ကို ရှက်ခြင်း သဘော၊
- (၄) ဩတ္တပ္ပ = မကောင်းမှု ဒုစရိုက်များ ပြုလုပ်ရမည်ကို ကြောက်လန့်ခြင်းသဘော၊
- (၅) အလောဘ = လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်များကို မလိုချင်၊ မစုံမက်၊ စွန့်လွှတ်နိုင်ခြင်းသဘော၊
(သုတ္တန်နည်းအရ- ဒါနအမည်ရသော စေတသိက်)
- (၆) အဒေါသ = ဆန့်ကျင်ဘက် အာရုံများနှင့် တွေ့ကြုံသော်လည်း ခက်ထန် - မကြမ်းတမ်းခြင်းသဘော။
(မေတ္တာ-ခန္တီ အမည်ရသော စေတသိက်)
- (၇) တကြမဇ္ဈတ္တတာ = စိတ်-စေတသိက်တို့ကို မိမိတို့ကိစ္စနှင့် အပို အလွန် မရှိစေရအောင် အလယ်အလတ် တည့်မတ်တတ်-လျစ်လျူရှုတတ်သော သဘော၊
(ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရ- ဥပေက္ခာပါရမီအမည်လည်း ရနိုင်သေး၏။)

- (၈) ကာယပဿန္တိ = စေတသိက်အပေါင်း၏ ငြိမ်းအေးခြင်းသဘော၊
- (၉) စိတ္တပဿန္တိ = စိတ်၏ ငြိမ်းအေးခြင်းသဘော၊
- (၁၀) ကာယလဟုတာ = စေတသိက်အပေါင်း၏ လျင်မြန် ပေါ့ပါးခြင်း သဘော၊
- (၁၁) စိတ္တလဟုတာ = စိတ်၏ လျင်မြန်ပေါ့ပါးခြင်းသဘော၊
- (၁၂) ကာယမုဒုတာ = စေတသိက်အပေါင်း၏ နူးညံ့ခြင်းသဘော၊
- (၁၃) စိတ္တမုဒုတာ = စိတ်၏ နူးညံ့ခြင်းသဘော၊
- (၁၄) ကာယကမ္မညတာ = စေတသိက်အပေါင်း၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှု လုပ်ငန်းများ၌ ခံ့ညားခြင်းသဘော၊
- (၁၅) စိတ္တကမ္မညတာ = စိတ်၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှု လုပ်ငန်းများ၌ ခံ့ညားခြင်းသဘော၊
- (၁၆) ကာယပါဂုညတာ = စေတသိက်အပေါင်း၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှု လုပ်ငန်း၌ လေ့လာနိုင်နင်းခြင်းသဘော၊
- (၁၇) စိတ္တပါဂုညတာ = စိတ်၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှု လုပ်ငန်း၌ လေ့လာနိုင်နင်းခြင်းသဘော၊
- (၁၈) ကာယုဇကတာ = စေတသိက်အပေါင်း၏ ဖြောင့်မတ်ခြင်းသဘော၊
- (၁၉) စိတ္တုဇကတာ = စိတ်၏ ဖြောင့်မတ်ခြင်းသဘော၊

(မှတ်ချက် ။ ။ ကာယ = စေတသိက် ၊ စိတ္တ = စိတ်-ဟု မှတ်သားပါ။)

[ဆောင် ။ ။ ဘုရား စ,တုံ၊ ကောင်းအာရုံဝယ်၊ ကြည်ယုံကျေနပ်၊ အမှတ်ရလျက်၊ ဒုစရက်မှ ရှက်-ကြောက်စွတည်း၊ ကာမအာရုံ- မစုံမမက်၊ မခက်ထန်မှု၊ လျစ်လျူရှု၏၊ (နှစ်ခုစိတ်,စေး၊ ရောစပ်ထွေးလော)ငြိမ်းအေး၊ လျင်မြန်၊ ကုသိုလ်ကံဟု-ကောင်းသည့်မှုဝယ်- နူးညံ့၊ ခံ့ညား၊ လေ့လာများနှင့်၊ ဖြောင့်သားလေ့စွ ဆယ့်ကိုးဝသည်၊ သောဘန သာဓာရဏတည်း။]

၄၆

ဓမ္မပျူဟာ

(ခ) ဝိရတီစေတသိက် ၃-ပါး

မကောင်းမှု ဒုစရိုက်-ဒုရာဇိဝများမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသဘောကို ဝိရတီ-ဟုခေါ်၏။ (သီလအမည် ရ၏။)

- ၁။ သမ္မာဝါစာ = အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် မစပ်ဆိုင်သော ... ဝစီဒုစရိုက် ၄-ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသဘော၊
- ၂။ သမ္မာကမ္မန္တ = အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် မစပ်ဆိုင်သော... ကာယဒုစရိုက် ၃-ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသဘော၊
- ၃။ သမ္မာအာဇီဝ = အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် စပ်ဆိုင်သည့်တိုင် ကာယ ဒုစရိုက် ၃-ပါး၊ ဝစီ ဒုစရိုက် ၄-ပါးတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသဘော၊

(ဂ) အပ္ပမညာစေတသိက် ၂-ပါး

ဤ၍၊ ဤမျှဟု အတိုင်းအရှည် ပမာဏမထားဘဲ သတ္တဝါပညတ်၌ အာရုံ ပြုသောတရားကို အပ္ပမညာ-ဟု ခေါ်၏။

(ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟူသည် ပရမတ်တရား မဟုတ်၊ ပညတ်တရားတည်း။ ထို့ကြောင့် သတ္တဝါပညတ်-ဟု ခေါ်သည်။)

- ၁။ ကရုဏာ = ဒုက္ခိတ သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ သနား ကြင်နာခြင်းသဘော၊
- ၂။ မုဒိတာ = သုခိတ သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်ခြင်းသဘော၊

(ဃ) ပညာစေတသိက် ၁-ပါး

ပညာ = အာရုံ၏ သဘောမှန်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၊ အမှားအမှန်ကို ခွဲခြားချင့်ချိန် သိမြင်နိုင်ခြင်းသဘော၊

(သိမှုကိုစွဉ် အစိုးတရ ဖြစ်သောကြောင့် ပညိန္ဒြေဟုလည်း ခေါ်ကြ၏)

[ပညာ၏ အမည်ထူးများ = ဉာဏ်၊ အမောဟ၊ ဝိဇ္ဇာ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ပညိန္ဒြေ၊ ပညာဗိုလ်၊ ဓမ္မဝိစယ၊ ဝိမံသ]